ԿԱՐԻՆԵ ՍԱՄՎԵԼՅԱՆ

ՍԱԿ–ի ՍԱՆԿՑԻԱՆԵՐԸ ԻՐԱՔԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

Միացյալ Ազգերի կազմակերպության (ՍԱԿ) կողմից ընդունած Իրաքին վերաբերվող փաստաթղթերը գիտական շրջանառության մեջ են դրվում հայերեն լեզվով նկատի ունենալով այս թեմայի կարևորությունը և արդիականությունը: Այն լույս է սփռում Իրաքի նորագույն պատմության վերջին երկու տասնամյակների իրադարձությունների և շրջադարձերի վրա, օգնում ամբողջականորեն պատկերացնել այդ երկրի ոչ միայն քաղաքական, այլ նաև սոցիալ–տնտեսական իրավիճակը:

ՍԱԿ–ի ընդունած փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ միջազգային այդ կազմակերպությունը հետևողական է իր գործունեության ընթացքում: Ժամանակագրական հաջորդականությամբ հավաքված է փաստաթղթերի բավական ստվար փաթեթ, որը պարունակում է տեղեկատվական հարուստ ու հետաքրքիր տվյալներ:

ՍԱԿ–ի ընդունած որոշումները Իրաքի մասին անհրաժեշտ է դիտարկել ոչ միայն Իրաքի արտաքին և ներքին քաղաքականության համատեքստում, այլև Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներում միջազգային կազմակերպությունների կուտակած վարձը և գործունեությունը ներկայացնելու տեսանկյունից:

Իրաքի հանդեպ պատժամիջոցների կիրառումը և նրանց որոշակի մասի վերացումը առաջվա նման մնում է միջազգային կարևորության հարցերի շրջանակում: Իրաքի հետ կապված այդ հարցերով զբաղվում են շատ երկրներ, այդ թվում ԱՄՆ–ը և Մեծ Բրիտանիան: Փաստորեն դա առիթ է, որպեսզի ՍԱԿ–ում քննարկումների ժամանակ ի հայտ գա այդ կազմակերպության Անվտանգության խորհրդի, արաբական երկրների, նաև բոլոր շահագրգիռ երկրների ու կողմերի վերաբերմունքը Իրաքի հանդեպ պատժամիջոցների վերացման հարցում:

2000 թվականից շրջանառության մեջ դրվեց «խելամիտ սանկցիա» որակումը Վաշինգտոնի կողմից: Այդ «խելամիտ» վերաբերմունքը Իրաք առաքվող հումանիտար օգնության բոլոր ապրանքների վրայից սահմանափակումների վերացման առաջարկությունն է: Այս առաջարկությամբ հանդես եկավ նաև Մեծ Բրիտանիան հատուկ նախագծով:

Նախագծում հումանիտար օգնության առաքումը պայմանավորվում էր ուժեղացնելով հսկողությունը Բաղդադի վրա, զենքի ծեռք բերմանը, ինչպես նաև կրկնակի նշանակության ապրանքների գնելն ու ներմուծելը արգելելուն խիստ հետամուտ լինելով[1]:

2001 թվականի փետրվարին ԱՄՆ–ի պետքարտուղար Քոլին Փաուելը անցկացրեց մի շարք կոնսուլտացիաներ, բացատրելով ամերիկյան կողմի «խելամիտ սանկցիաների» առավելությունը: Այդ կոնսուլտացիաներին Իրաքը ոչ միայն չմասնակցեց, այլև նախօրոք հայտնեց իր անհամաձայնությունը: Իրաքի արտգործնախարար Թարիկ Ազիզը դիմել էր Ռուսաստանի դաշնությանը անհրաժեշտության դեպքում իր վետոյի իրավունքը գործի դնելու խնդրանքով՝ ՍԱԿ–ի անվտանգության խորհրդում ԱՄՆ–ի և Մեծ Բրիտանիայի առաջարկը Իրաքի դեմ պատժամիջոցների ռեժիմի փոփոխության քննարկման ժամանակ[2]:

Համաձայն միջազգային նորմերի, եթե ՍԱԿ–ի անդամ երկրներից որևէ մեկը կրում է երրորդ երկրի նկատմամբ սանկցիաներ կիրառելու հետևանքով անհատույց վնասներ, ապա իրավունք ունի դիմել քննարկելու հարցի կարգավորումը:

Մոսկվան սկզբունքորեն ընդառաջեց իրաքյան կողմին: Հարկ է նշել, որ դիվանագիտական մակարդակով Բաղդադի կողմից ստորագրվել են ռուսական ընկերությունների գերակայության մասին մի շարք դիրեկտիվներ:

2000 թվականին Ռուսաստանի դաշնության հետ Իրաքի կոնտրակտների արժեքը կազմել է 1 մլրդ. 200 մլն. ԱՄՆ դոլար: Ռուսաստանը սաացել է 5, 5 մլրդ. ամեր. սն դոլարի արժողությամբ իրաքյան նավթ:

Հետաքրքիր փաստ է, որ պատժամիջոցների ռեժիմի վերացումից հետո նախատեսվում է մի շարք օբյեկտների կառուցում և վերակառուցում, որի համար կծախսվի 40–50 մլրդ. ամերիկյան դոլար:

Իրաքի դեմ կիրառվող սանկցիաներից որոշակիորեն տուժել են նաև Հնդկաստանը և Հորդանանը: Հնդկաստանը ստորագրելով «նավթ հացահատիկի դիմաց» փաստաթուղթ, այդ սանկցիաների հետևանքով կրել է 30 մլրդ. ԱՄՆ դոլար վնաս: Թեև Հորդանանին թույլատրվում է ներմուծել օրական 75 հազար բարել իրաքյան նավթ, իրականում այդ թիվը զգալիորեն ավելի մեծ է: Հորդանանը՝զրկված լինելով սեփական բնական ռեսուրսներից, Իրաքի հետ առևտուրը դիտում է որպես տնտեսության համար կարևորագույն ազդակ և պայման:

Գալով Իրաք – Հորդանան տնտեսական կապերին, ուշագրավ են 2001 թվականի մայիս–հունիս ամիսների զարգացումները այդ բնագավառում:

2001 թվականի հունիսին Բաղդադում իր աշխատանքները սկսեց տնտեսական միասնության ընդհանուր արաբական խորհրդի 73–րդ նս-

տաշրջանը: Այս միջոցառմանը մասնակցում էին տնտեսության, արդյունաբերության և առևտրի նախարարներ՝ արաբական տաս երկրներից: Այն առաջին անգամ անց է կացվել 1991 թվականին: Այսպիսի ներկայացուցչական կազմով միջարաբական ֆորումի անցկացումը Իրաքի մայրաքաղաքում, իրոք որ երևույթ էր: Երկու օր տևած այս նստաշրջանի մասնակիցները քննարկեցին արաբական պետությունների տնտեսության ինտեգրացման և համաարաբական ընդհանուր շուկայի ստեղծման հարցերը:

Այդ նստաշրջանը կոչված էր ընդունել որոշում Իրաքի, Սիրիայի, Եգիպտոսի և Լիբիայի միջև միացյալ ազատ առևտրի զոնա ստեղծելու մասին:

Արաբական տարբեր երկրներից պատգամավորները ժամանեցին Բաղդադ հորդանանյան ինքնաթիռով:

Հորդանանի կառավարությունը ստացել էր ՍԱԿ–ի Իրաքին վերաբերվող սանկցիաների հատուկ կոմիտեի թույլատվությունը՝ Բաղդադ կանոնավոր չվերթեր իրագործելու մասին[3]:

Թուրքիայի համար նույնպես ստեղծված էր նպաստավոր հնարավորություն: Նրա վնասը Իրաքի հանդեպ պատժամիջոցներից կազմում է 35–36 մլրդ. դոլար: Ներկայումս Թուրքիայի տարեկան շահույթը Իրաքի հետ առևտրից կազմում է 2 մլրդ. դոլար[4]:

Ինչ վերաբերվում է ամերիկյան կողմի վերաբերմունքին, ապա սանկցիաների կարևորությունը ընդգծվում է նաև ԱՄՆ ներկա վարչակարգի կողմից: ԱՄՆ–ի նախագահ Բուշը հաստատում է, որ չի պատրաստվում Իրաքին ազատել պատժամիջոցներից, թեև ամերիկյան ընկերությունները ձգտում են ձեռք բերել իրաքյան նավթ: Ասոշիէյթդ Պրես գործակալության համաձայն Սպիտակ տանը կայացած բրիֆինգի ժամանակ Բուշը հերքել է փոխնախագահ Դիկ Չեյնիի 2001 թվականի ապրիլին կատարած այն հայտարարությունը, որ իբր տնտեսական սանկցիաները, որոնք ընդունված են և գործում են Լիբիայի, Իրանի և Իրաքի դեմ, հնարավոր է վերացվեն Միացյալ նահանգների կողմից այդ պետությունների էներգետիկ ռեսուրսների օգտագործման անհրաժեշտությունից դրդված[5]:

Գալով ՍԱԿ–ի անվտանգության խորհրդի ընդունած սանկցիաների բովանդակությանը, անհրաժեշտ է ժամանակագրական անցում կատարել դեպի Իրաքի նորագույն շրջանի արտաքին հարաբերությունների առավել ուշագրավ իրադարձությունները, անդրադառնալով Իրաք–Իրան և Իրաք–Քուվեյթ վախհարաբերությունների ընթացքին, Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրների պատմության մեջ կոնֆլիկտային թեժ կետերի շուրջ բանակցությունների անցած ուղուն:

Իրանա–իրաքյան պատերազմը սկսվեց 1980 թվականի սեպտեմբերի 4–ին և ավարտվեց ութ տարի անց, 1988 թվականի օգոստոսի 20–ին՝ կողմերից և ոչ մեկին չբերելով հաղթանակ: Այս անմիտ ու անհեռանկար պատերազմը խոր հետք թողեց և Իրանի, և Իրաքի հասարակական–քաղաքական և սոցիալ–տնտեսական կյանքում[6]:

Իրանա–իրաքյան պատերազմի ավարտից տարիներ են անցել, սակայն, ինչպես գտնում են հետազոտողները, այդ պատերազմի հետևանքների ծանրությունը Իրաքի և Իրանի վրա այնքան ակնհայտ է, որ հետագա տարիներին, երկու երկրների միջև սահմանային տարբեր կոնֆլիկտների առիթով. այն նշվում է որպես խիստ վտանգավոր սպառնալիք, որին երբեք չպետք է վերադառնալ: Այսպես, 2001 թվականի գարնանը Իրաքի արևելյան մասի վրա Իրանի կողմից հրթիռակոծումների կապակցությամբ Իրաքի ղեկավարության ներկայացուցիչը նախազգուշացրեց Իրանի ղեկավարությանը, որ այդ հրթիռակոծումները հղի են երկու պետությունների միջև պատերազմի վերսկսման վտանգով, մի պատերազմ, որը տևեց 1980–1988 թթ. [7]: Խոսքը վերաբերվում է Իրաքի արևելյան մասում բազավորված Իրանի «ժողովրդական մարտիկներ» գինված խմբավորումների ապստամբ ջոկատների հրթիռավոծմանը Իրանի կողմից, որի ընթացքում զոհվել էր 3 և վիրավորվել 19 մարդ: Իսկ ըստ Բաղդադի հայտարարության Իրաքի հակաօդային պաշտպանությանը հաջողվել է կործանել Իրանի ռազմաօդային ուժերի հետախուզական, առանց օդաչուի կառավարվող ինքնաթիռը[8]:

Այս դրվագը ևս ցույց է տալիս նման շարժառիթների ունեցած բացասական հետևանքները պատժամիջոցների վերացման ուղղությամբ գործընթացների վրա:

ՍԱԿ–ի ռազմական հարցերով դիտորդական խմբի ընդունած փաստաթղթի նյութերում պարզորոշ նշված է՝ «Գրեթե ութ տարի տևած պատերազմից հետո և դրան հաջորդող տարիների դիվանագիտությունը իրենց վրա վերցրին Իրանի և Իրաքի ղեկավար առաջին դեմքերը, համաձայնվելով հրադադարի և ուղղակի անմիջական բանակցություններին»: UNIIMOG–ը ավարտեց իր վերահսկողության առաքելությունը 1991 թվականին, երկու կողմերից ստանալով նրանց պարտավորության համաձայնությունը՝ զորքերը վերադարձնել միջազգային ընդունված սահմանները: Այդ առաքելությունը տևեց 1988 թվականի օգոստոսից մինչև 1991 թվականի փետրվար[9]:

1991 թվականին ստեղծվեց ՍԱԿ–ի Իրաք–Քուվեյթ դիտորդական խումբը՝ այդ երկու երկրների՝ Իրաքի և Քուվեյթի, սահմանների վերահսկման նպատակով:

Այդ դիտորդական խմբի՝ UNIKOM–ի ընդունած փաստաթղթում վավերագրված է՝ «ռազմական գործողությունները դադարեցնելուց հե-

առ, ինչը նախաձեռնել է ՍԱԿ-ի անդամ պետությունների կոալիցիան, կասեցնելու համար Իրաքի ներխուժումը Քուվեյթ և հաստատելով խաղաղություն, վերականգնելու անվտանգությունը տարածաշրջանում, Անվտանգության խորհուրդը 1991 թվականին հիմնեց UNIKOM–ը՝ իրականացնելու համար իր դիտորդական առաքելությունը Իրաք–Քուվեյթ սահմանի երկայնքով, ապառազմականացնելով այս զոնան, զսպելու, կասեցնելու սահմանի խախտումները և որևէ ռազմական գործողության դեպքում անհապաղ զեկուցելու պայմանով» [10]:

Ընդ որում կարևոր է նշել, որ ՍԱԿ–ի ընդունած փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը հետաքրքիր նյութ է պարունակում նաև բնակչության սոցիալ–տնտեսական վիճակի մասին:

Այսպես, 1994 թվականին ՍԱԿ–ի Անվտանգության խորհուրդը առաջարկում էր չեղյալ հայտարարել 1993 թվականի մայիսի 27–ին ընդունած թիվ 833 բանաձևը նկատի ունենալով առանձին քաղաքացիների և նրանց ունեցվածքի հետ կապված հանգամանքների մտահոգությամբ Իրաքի նախագահի 1994 թվականի փետրվարի 22–ի նամակը (S 1994/240): Խոսքը վերաբերվում է Քուվեյթի տարածքում մնացած Իրաքի քաղաքացիներին և նրանց ունեցվածքի Իրաքի և Քուվեյթի միջև միջազգային նորմերով ընդունված սահմանաբաժանմանը:

Կողմերը համաձայնության եկան փոխհատուցումների վճարումը իրականացնել Իրաքի նախագահի 1994 թվականի փետրվարի 22–ի նամակում նշված սկզբունքների հիման վրա, այսինքն՝ դրամական վտխանցումները կարող են ուղարկվել առանձին քաղաքացիների, ովքեր գտնվում են Իրաքում: Դա համապատասխանում է ՍԱԿ–ի կանոնադրության VII գլխի դրույթներին[11]:

Միաժամանակ, պահանջվում էր ետ կանչել Իրաքի զորամիավորումները, որոնք տեղակայված էին Իրաքի հարավային հատվածում Քուվեյթի հետ ունեցած սահմանի ուղղությամբ[12]:

1994 թվականի հոկտեմբերի 15–ին, 3438 նիստի արձանագրության համաձայն, ՍԱԿ–ի անվտանգության խորհուրդը անդրադառնում է մի շարք, նախկինում ընդունված բանաձևերի՝ 78 (1990) 29 նոյեմբերի 1990, 686 (1991) 2 մարտի 1991, 687 (1991), 3 ապրիլի 1991, 689 (1991) 9 ապրիլի 1991, և 833 (1993) 27 մայիսի 1993 և հատկապես 678 (1990) « 2, դրանք ճանաչելով ուժը կորցրած: Այս որոշումների և բանաձևերի խումբը մեկ անգամ ևս հաստատում է տարածաշրջանում խաղաղության գործընթացի ողջ բարդությունն ու հետևողականությունը ՍԱԿ–ի գործողություններում, որպես աշխատատար շարունակություն մեկ ընդհանուր շղթայի օղակներում: Որոշվում է ուշադրություն դարձնել սեփական զորքերը ընդդեմ իր հարևանների օգտագործելու Իրաքի սպառնալիքներին և պահանջներին: Պաշտոնապես ճանաչել, որ Իրաքի կողմից որևէ ռազ-

մական կամ պրովոկացիոն ակցիա ընդդեմ իր հարևանների սպառնալիք է ներկայացնում տարածաշրջանում խաղաղությանն ու անվտանգությանը:

Անվտանգության խորհուրդը ողջունում է ստեղծված ճգնաժամից դուրս գալու ուղղությամբ բոլոր դիվանագիտական և կողմնակի այլ ջանքերը: Որոշվում է Իրաքին ետ պահել իր հարևանների և Միացյալ ազգերի կազմակերպության նկատմամբ սպառնալիքների և ահաբեկչության դեպքում: Ընդգծվեց, որ Իրաքը պետք է սույն որոշումը ընդունի ողջ պատասխանատվությամբ և ամբողջապես, նկատի ունենալով լուրջ հետևությունները, որի բացակայության դեպքում կիրականացվեն սույն բանաձևի պահանջները:

Ընդունել ի գիտություն, որ Իրաքը կհայտնի իր պատրաստակամությունը դրական կերպով լուծելու վիճելի հարցերը, կճանաչի Քուվեյթի սուվերենությունը և նրա սահմանները՝ ի հաստատումն 833 (1993) բանաձևի, ընդգծելով, որ Իրաքը պետք է որոշակիորեն վստահություն ներշնչի լիակատար և պաշտոնական սահմանադրական կարգի համաձայն, հարգելով Քուվեյթի անկախությունն ու սահմանները, ինչը պահանջում են 687 (1991) և 833 (1993) բանաձևերը[13]:

Որոշվեց նաև վերահաստատել ՄԱԿ–ի անդամ բոլոր պետությունների պարտավորությունը Քուվեյթի և Իրաքի սուվերենության, տարածքային ամբողջականության և քաղաքական անկախության հանդեպ:

Վերահաստատվեց այդ հայտարարությունը՝ 1994 թվականի հոկտեմբերի 8–ին: (S /1994/ PRST / 158) [14]:

Անվտանգության խորհուրդը ուշադրություն է դարձրել Քուվեյթի մշտական ներկայացուցչի 1994 թվականի հոկտեմբերի 6–ի (S/ 1994/ 1137) նամակին՝ որով ծանուցվում էր Իրաքի զինվորական հեղավախական խորհրդի 1994 թվականի հոկտեմբերի 6–ի հայտարարության մասին:

Որոշվում է նոտա հղել նաև Իրաքի մշտական ներկայացուցչությունն 1994 թվականի հոկտեմբերի 10–ի նամակի կապակցությամբ (S /1994/ 1149), ուր հայտնվում է, որ Իրաքի կառավարությունը որոշել է ետ քաշել զորքերը, որոնք վերջերս տեղակայվել էին Քուվեյթի հետ սահմանի ուղղությամբ[15]:

Միացյալ ազգերի կազմակերպության կանոնադրության 7–րդ գլխի դրույթների համաձայն, ՄԱԿ–ի Անվտանգության խորհուրդը որոշում է.

1. Դատապարտել Իրաքի ռազմական ներկայությունը Քուվեյթի սահմանի ուղղությամբ:

2. Պահանջել, որ Իրաքը անհապաղ ավարտի բոլոր զորամիավորումների դուրսբերումը Իրաքի հարավից, վերադարձնելով իրենց նախնական դիրքերը:

3. Պահանջվում է, որ Իրաքը դարձյալ չօգտագործի իր ռազմական կամ այլ ուժեր թշնամական կամ պրովոկացիոն նպատակներով սպառնալու իր այս կամ այն հարևանին կամ Իրաքում Միացյալ Ազգերի կազմակերպության գործողություններին:

4. Պահանջվում է հետևապես, որ Իրաքը իր զորամիավորումները չշարժի դեպի հարավ, համաձայն վերը նշված « 2–ի, իրականացնելու համար որևէ գործողություն, ինչը կավելացնի իր ռազմական գերակայությունը երկրի հարավում:

5. Պահանջվում է, որ Իրաքը համագործակցի ամբողջապես Միացյալ ազգերի կազմակերպության հատուկ հանձնաժողովների հետ:

6. Որոշվում է այս խնդրում ցուցաբերել ակտիվություն[16]:

1994 թվականի հունվարի 18–ին, համաձայն 687 (1991) բանաձևի « 21–ի, ՄԱԿ–ի անվտանգության խորհրդի անդամները անցկացրին ոչ պաշտոնական խորհրդակցություն: Բոլոր ներկաների կարծիքները լսելուց հետո խորհրդի նախագահը եկավ այն եզրակացության, որ չկա համաձայնություն, ինչը անհրաժեշտ պայմաններ կստեղծի վերափոխելու սանկցիաների ռեժիմը[17]:

Իրաքի կողմից Քուվեյթի սուվերենության, տարածքային ամբողջականության և քաղաքական անկախության, ինչպես նաև միջազգային սահմանի ճանաչումը լսվեց նաև ՄԱԿ–ի Անվտանգության խորհրդի 1994 թվականի նոյեմբերի 16–ի 3459 նիստում:

ՄԱԿ–ի Անվտանգության խորհրդի նախագահը Իրաքի արտգործնախարարի կողմից, 12 նոյեմբերի 1994*, ստանում է Իրաքի հեղափոխական խորհրդի 1994 թվականի նոյեմբերի 10–ի թիվ 200 որոշումը՝ նախագահ Սադդամ Հուսեյնի ստորագրությամբ: Դա Իրաքի ազգային ժողովի կողմից նոյեմբերի 10–ին ընդունված դեկլարացիան էր, որը հաստատում էր Իրաքի դիրքորոշումը Քուվեյթի պետության անկախության, տարածքային ամբողջականության, Իրաքի հանրապետության և Քուվեյթի պետության միջև միջազգային սահմանների մասին ընդունված Միացյալ ազգերի կազմակերպության, Իրաք–Քուվեյթ սահմանի դեմար-

---

* Դրա նմանօրինակ հաղորդագրությունը հասցեագրված էր Գլխավոր քարտուղարին, խնդրանքով որ այն շրջանառության մեջ դրվի, որպես անվտանգության խորհրդի փաստաթուղթ և շրջանառության մեջ է՝ S (1994) 1288 նշանով: [18]

կացիոն հանձնախմբի կողմից՝ համաձայն Անվտանգության խորհրդի բանաձևի՝ 833 (1993):

Անվտանգության խորհուրդը աջակցեց այս զարգացումը, որի մասին նրա նախագահը գրավոր տեղյակ պահեց Իրաքի մշտական ներկայացուցչությանը (1994 թ. 16 նոյեմբերի, (S /1994 / 1297):

Անվտանգության խորհուրդը նշել էր, որ Իրաքի այս որոշումը դիտվում է նշանակալի քայլ և ներդրում, ուղղված Անվտանգության խորհրդի բանաձևերի կատարմանը:

Վերը նշված նամակում Անվտանգության խորհրդի նախագահը տեղեկացնում է Իրաքի կառավարությանը, որ Անվտանգության խորհրդի անդամները կհետևեն Իրաքի այդ քայլերի իրականացմանը և նրա վճռականությանը: Նրանք կշարունակեն հսկողության տակ պահել Իրաքի գործողությունները՝ համապատասխան Անվտանգության խորհրդի ընդունած բանաձևերի:

Իրաքին վերաբերվող ՍԱԿ–ի ընդունած սանկցիաների շարքում կարևոր են իրաքյան նավթի և նավթամթերքների արտահանմանը վերաբերվող որոշումները: Այս հարցը ուղղակիորեն կապված է ազգաբնակչության կենսամակարդակի, երկրի տնտեսության վիճակի հետ:

Համաձայն 1995 թվականի ապրիլի 14–ի նիստի 3519 արձանագրության, Իրաքի նավթի և նավթամթերքների արտահանման հարցը միաձայն ընդունվեց հետևյալ բովանդակությամբ.

Անվտանգության խորհուրդը լրջորեն մտահոգված լինելով Իրաքի ազգաբնակչության սննդի և առողջապահական հարցերի ներկա իրավիճակով և ապագայի էլ ավելի վատթարացման հեռանկարով, համոզված է և անհրաժեշտ է համարում որպես հումանիտար օգնության ժամանակավոր գործոն նախաձեռնել և իրականացնել մի շարք միջոցառումներ:

Կարգադրված էր ձեռնարկել պաբտավորություններ բոլոր անդամ պետությունների կողմից, հստակեցնելով Իրաքի սուվերենությունը և տարածքային ամբողջականությունը ընդունած երկրների մասնակցությունը:

Համաձայն Միացյալ ազգերի կանոնադրության VII գլխի որոշվեց՝

1. Թույլատրել պետություններին, չնայած 3 (ա), 3 (բ) և 4, 661 (1990) բանաձևի և դրան հաջորդող բանաձևերի, որոնք արգելում են նավթի և նավթամթերքների արտահանումը, թույլ տալ արտահանել իրաքյան նավթ և նավթամթերքներ, ներառելով ֆինանսական և այլ կարևոր բաղադրամասեր կազմող գործընթացները, որոնք ուղղակիորեն կապված են արտահանման հետ: Դրանից բացի արտահանման արժե-

քը չպետք է գերազանցի մեկ բիլիոն (հազար միլիոն) ամերիկյան դոլարին, յուրաքանչյուր 90 օրվա ընթացքում[19]:

Այդ նպատակի իրականացման համար նավթն ու նավթամթերքները վաճառքի հանել ըստ հետևյալ պայմանների՝

ա) հանձնախումբը հավանություն է տալիս 661 (1990) բանաձևի համաձայն, ապահովագրել հստակ յուրաքանչյուր գործարք: Ըստ այս բանաձևի՝ նրա դրույթները և պայմանները ընդունելուց հետո, դիմումը կամ հայտարարությունը հաստատվում է Իրաքի կառավարության կողմից:

Իրաքյան նավթ և նավթամթերք գնելու մասին յուրաքանչյուր առաջարկություն պետք է արտահայտի ընդարձակ տեղեկություն վաճառքի գնի մասին. շուկայական հավաստի արժեքը, արտահանման վայրը, բաց նամակով ապառիկ վճարողունակությունը, քանակը, հաշվետվությունը հաստատված նախագահի կողմից, կցելով բանաձևի իրականացման նպատակի և այլ, գործին ուղղակի վերաբերվող ֆինանսական կամ այլ բաղադրյալ գործարքների ակտեր:

բ) Նավթի կամ նավթամթերքի յուրաքանչյուր վաճառքի դիմաց վճարումը լրիվ անմիջականորեն վաճառողից պետությանն է անցնում՝ հաշվետու լինելով գլխավոր քարտուղարի կողմից հաստատված փաստաթղթով (բանաձևի իրականացմանը օժանդակելու նպատակով) [20]:

Պարզ է, որ նմանն պայմանները նման էին ավազի մեջ մի քանի կաթիլի ջրի և չէին կարող բավարար հիմքեր ապահովել շարքային իրաքցու հոգսը թեթևացնելու հարցում:

ՄԱԿ–ի սանկցիաները Իրաքի նկատմամբ անցել են բավական բարդ ճանապարհ: Դրանք ժամանակավոր բնույթ են կրում, քանի որ պայմանավորված են քաղաքականության դրսևորումներով և հետագա զարգացումներով:

KARINE SAMVELYAN

THE SANCTIONS OF UNITED NATIONS AGAINST IRAQ

AMONG THE SIGNIFICANT SOCIAL–POLITICAL FACTORS OF REGIONAL IMPORTANCE WAS THE PROBLEM OF THE PEACE.

The article deals with the analyses of the social–political consequences of the Iran–Iraqi war and the Iraq–Kuwait Conflict (recognition of Kuwait's sovereignty).

It includes the examination of resolutions and Statements of Security Council of United Nations, concerning the economic sanctions against Iraq and its results.

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Великобритания представляет план по ослаблению режима санкций в отношении Багдада. "Независимая газета", 18. 05. 2001, стр. 6,
2. Նույն տեղում:
3. "Независимая газета", 7. 06. 2001, էջ 6:
4. Նույն տեղում, 18. 05. 2001, էջ 6:
5. "Известия" 21. 04. 2001, стр. 7.
6. Տես՝ Կարինե Սամվելյան, Իրանա–իրաքյան պատերազմի հետևանքները Իրաքի սոցիալ-տնտեսական վիճակի վրա պատերազմի առաջին տարիներին (1980–1984), «Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ», XVI, Երևան, 1996, էջ 66–74; Կարինե Սամվելյան, Իրանա–Իրաքյան պատերազմի հասարակական–քաղաքական արձագանքները, «Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ», XVIII, Երևան, 1999, էջ 55–65:
7. "Известия", 21. 04. 2001, стр. 7.
8. Նույն տեղում:
9. United Nations peacekeeping – 50 years. Published by the United Nations Department of Public Information DPI / 1999–98–93337– September 1998–5 M).
10. Նույն տեղում:
11. Press Release, Security Council, Resolutions and Statements of the Security Council, 1994, էջ 12.
12. Նույն տեղում, էջ 97:
13. Նույն տեղում:
14. Նույն տեղում:
15. Նույն տեղում:
16. Նույն տեղում, էջ 98:
17. Նույն տեղում, էջ 138:
18. Նույն տեղում, էջ 192:
19. Press Release Security Council, Resolutions and Statements of the Security Council, 1995, էջ 25.
20. Նույն տեղում: